

LAKIALOITE 106/2009 vp

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vaikka palveluasumisella korvataan yhä enemmän laitoshoidon, kohdellaan palveluasujaa muun muassa asiakasmaksujen suhteen eri tavalla kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevaa. Tällä hetkellä vain laitoshoidossa asuville on säädetty niin sanottu käyttövara, joka turvaa henkilölle asiakasmaksujen jälkeen tietynsuuruisen omaan käyttöön jäävän suojaosuuden.

Kunnalla on asiakasmaksulain 1 §:n mukaisesti oikeus määritellä itsenäisesti maksun määräytymisen perusteet. Palveluasumisessa asiakkaat maksavat erikseen vuokran ja vuokrasopimuksessa määritellyt asumismaksut sekä asiakasmaksun käyttämistään palveluista. Käytännössä asiakkaan kokonaismaksu voi kertyä useammista eri palveluista perittävistä maksuista tai palvelut saatetaan koota "palvelupaketiksi", josta peritään maksu. Palveluasunnoissa asuville voidaan periä asiakasmaksu myös kotona annettavan palvelun (kotihoito) kuukausimaksun perusteiden mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa kotona annettavalla palvelulla tarkoitetaan sosiaalihuoltoasetuksen 9 §:ssä tarkoitettuja kotipalveluita ja kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella järjestettyä kotisairaanhoidon. Kotona annettavassa palvelussa kunta voi päättää maksuluokkien määräytymisperusteet, maksuluokkien määrän ja niissä käytettävät maksuprosentit maksuasetuksessa sää-

dettyä enimmäismaksuprosenttia lukuun ottamatta. Kotona annettavan palvelun maksun lisäksi asiakkaalta voidaan periä erilaisia tukipalvelumaksuja, joiden maksuista ei ole laissa säännöksiä.

Palveluasunnoissa asuville on usein ravintokuluja, isoja lääkekulujen omavastuuosuuksia, silmälasin- ja hammashoitomenoja ynnä muita menoja, jotka on maksettava itse. Myös palveluasunnossa asuvan henkilön vaate- ja muut arkielämään kuuluvat menot ovat usein suurempia kuin laitoshoidossa olevilla. Palveluasunnossa asuvat ovat usein laitoshoidossa olevia parempikuntoisia, joilloin myös kulutustarpeet ja -mahdollisuudet ovat suuremmat. Siten on perusteltua, että palveluasunnossa asuville säädetään laitoshoidossa asuvia korkeampi minimikäyttövara. Tämä mukailee myös monien kuntien vapaaehtoisesti määrittelemien palveluasunnossa asuvien käyttövarojen suuruutta.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaiset palvelut ja mm. palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat maksuttomia sosiaalipalveluja, eikä vammaiselta henkilöltä siten saa periä maksua sillä perusteella, että hänen tarvitsemansa palvelu myönnetään vammaispalvelulain sijasta sosiaalihuoltolain nojalla. Muun palveluasumisen piirissä olevien monenlaisten asujen, kuten vanhusten, mielenterveyskuntoutujien ja

muuten hoivaa tarvitsevien, tulee saada lakiin perustuva oikeus asiakasmaksun veloittamisen jälkeen asiakkaalle jäävään henkilökohtaiseen käyttövara.

Ehdotamme asiakasmaksulain (734/1992) muuttamista lisäämällä siihen uusi 7 d §. Pykälän mukaan perittäessä asiakasmaksua henkilölle, jonka asumispalvelu ei sisällä ruokakuluja, vaan hän maksaa ruoastaan erikseen, hänelle tulisi jättää yksinasuvan toimeentulotuen perusosan suuruinen minimikäyttövara. Vuonna 2009 yksinasuvan perusosa on 417,45 euroa/kk.

Jos ravintokustannukset sisältyvät palveluasumisen maksuun, tulee henkilölle jättää kuukaudessa vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava rahasumma, josta on vähennetty ravintokustannuksina 48 prosenttia summasta (vuonna 2009 noin 200 euroa).

Ehdotettu lakiuudistus ulottuisi julkisen sektorin palveluasumiseen ja kunnan ostopalveluna hankkimaan, kolmannen sektorin tai yksityisen sektorin tuottamaan palveluasumiseen. Jatkossa tulee selvittää mahdollisuus turvata riittävä käyttövara myös yksityisissä palveluasunnoissa asuville.

Palveluasumisen piirissä on suuri joukko tukea, apua ja hoivaa tarvitsevia ihmisiä. Heille tulee turvata oikeus riittävään toimeentuloon ja tasa-arvoiseen kohteluun. Palveluasuminen lisääntyy jatkuvasti ja palveluasumisen maksut myös nousevat koko ajan. Tästä syystä asiakasmaksusäätelyä on tältä osin täsmennettävä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annettuun lakiin (734/1992) uusi 7 d § seuraavasti:

7 d §

Asumispalveluista perittävä maksu

Sosiaalihuoltolain 22 §:n mukaisesta palveluasumisesta määrättävä asiakasmaksu voi olla enintään sen suuruinen, että hoitoa saavan henkilökohtaiseen käyttöön jää kuukausittain vähintään toimeentulotuesta annetussa laissa

(1412/1997) määriteltyä toimeentulotuen perusosaa vastaava rahasumma.

Mikäli ravintokustannukset sisältyvät palveluasumisen maksuun, tulee henkilölle jättää kuukaudessa vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava rahasumma, josta on vähennetty ravintokustannuksina 48 prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2010.

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2009

Satu Taiveaho /sd
Marjaana Koskinen /sd
Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Raimo Piirainen /sd
Anneli Kiljunen /sd
Matti Kauppila /vas
Johanna Karimäki /vihr
Päivi Lipponen /sd
Antti Vuolanne /sd
Merja Kyllönen /vas
Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Kimmo Kiljunen /sd

Pentti Tiusanen /vas
Matti Kangas /vas
Tuula Peltonen /sd
Pertti Virtanen /ps
Leena Rauhala /kd
Päivi Räsänen /kd
Raimo Vistbacka /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Susanna Huovinen /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Mikko Kuoppa /vas
Kari Uotila /vas
Heli Paasio /sd
Reijo Laitinen /sd
Bjarne Kallis /kd